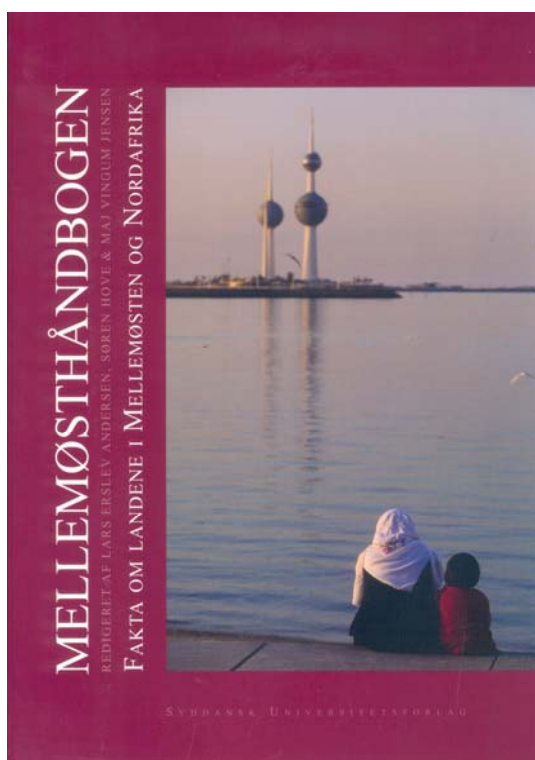

Indblik i en urolig region

Ting man ikke vidste om landene i Mellemøsten og Nordafrika

Lars Erslev Andersen, Søren Hove og Maj Vingum Jensen (red.): *Mellemøsthåndbogen. Fakta om landene i Mellemøsten og Nordafrika*. Syddansk Universitetsforlag. 2005. 506 s., 378 kr.

Af Lene M. Pedersen

Det er en stor opgave at skrive en håndbog om en hel region. Og dette gælder især, når regionen er Mellemøsten, som i den grad er svær at fastholde i andet end et øjebliksbillede, for Mellemøsten forandrer sig hele tiden. Den seneste udgave af håndbogen er en videreudvikling af flere tidligere udgaver. Håndbogen er således opdateret og udvidet, og tema-sektionen er mere opfattende og analyserende end tidligere udgaver.

I forordet gøres det klart, at målet er at formidle akademisk stof til en bred målgruppe. Bidragsyderne er et varieret udvalg af forskere fra Center for Mellemøststudier, andre institutter og udenlandske forskere. Det blandede udsnit af bidrag giver en bred og facetteret tema-sektion med artikler, der berører emner som USAs politik, religion og arabiske medier.

Mellemøsten fra A-Z

Mellemøsthåndbogen er netop det; en håndbog, hvor man i den ene sektion i bogen kan slå op under det enkelte

land og læse en omfattende gennemgang af geografi, historie og moderne politik. Landeprofilerne omhandler desuden befolkning, økonomi og sociale forhold, og læseren får dermed et grundigt indblik i hvert land. Hvert land indledes med et kort over området og afsluttes med en statistisk oversigt, men ellers er bogen blottet for illustrationer. Dette er sikkert en nødvendighed, da bogen med sine 500 sider er omfattende i forvejen. Men det giver desværre bogen et misvisende tørt udseende, som ikke svarer til det læsevenlige og godt formidlede indhold. Det er givetvis kun den allermest entusiastiske mellemøstinteresserede, som vil læse landeprofilerne fra den ene ende til den anden, eller fra Algeriet til Ægypten. Derimod fungerer bogen godt som en velskrevet håndbog, man kan tage ned og blade i, når Mellemøsten igen har været hovedhistorien i nyhederne. Håndbogen har en del at tilbyde dem, som allerede har en viden om regionen, men er samtidig også et godt udgangspunkt for dem, som gerne vil have en indsigt i området.

En af de allermest interessante landebeskrivelser er Palæstinas, som er skrevet af de ansete mellemøstforskere Peter Seeberg og Michael Irving Jensen. De to forfattere formår at beskrive det omstridte område kort, præcist og balanceret. Og de kan ikke beskyldes for at falde i den ene eller anden politiske lejr, hvilket altid er en fare, når man diskuterer Palæstina og konflikten med Israel. Men det er også spændende at læse om de mere fredelige lande som Qatar, Oman eller Bahrain. Lande som sjældent optræder i medierne, men som viser sig at være lige så interessante og lige så meget en del af regionen som de mere medieeksponerede lande.

Stof til eftertanke

Temaartiklerne berører som nævnt mange forskellige aspekter, men har det til fælles, at de alle giver læseren stof til eftertanke. Dette er måske især tilfældet for de artikler, som omhandler knap så indlysende emner. Michael T. Klare beskæftiger sig med et mindre åbenlyst, men alligevel meget fundamentalt konfliktemne – kampen om de knappe naturressourcer i regionen. Vandressourcerne er af naturlige årsager ikke ligeligt fordelt mellem landene, og med en stadigt voksende befolkning, og deraf øget vandforbrug, intensiveres kapløbet om at få adgang til vand. Det er ikke umiddelbart til at se, hvad man skal gøre for at løse problemstillingen, men internationalt samarbejde er nødvendigt og på sigt skal der findes en global løsning.

Et andet tema handler om, hvordan den brede befolkning i Vesten med Al-Jazeera blev opmærksomme på, at der fandtes stærke arabiske medier, som nåede store masser og ikke altid var underlagt de restriktive regler

pålagt dem af despotiske regimer. Mange arabiske medier er underlagt den ene eller anden statscensur, men der er de sidste år opstået medier, som opererer mere eller mindre selvstændigt. Disse ligger som oftest i en stadig konflikt med statsmagten, men har formået at bevare en overraskende stor grad af integritet, som lover godt for fremtiden og (muligvis) peger frem imod reelt frie medier, som vi kender dem her i Vesten.

Som de fleste ved, er mange mellemøstlige lande hjemsted for forskellige religiøse og etniske minoriteter. Den israelske forsker Moshe Ma'oz sætter fokus på disse grupperinger, som ofte risikerer at blive klemte og undertrykt, men som også kan bidrage til konflikter og uro. Et godt eksempel er Libanon, hvor de forskellige religiøse grupper har bekæmpet hinanden, og hvor spændingerne stadig ligger lige under overfladen og truer med at bryde ud i samme øjeblik, den nuværende balance forstyrres. Jordan er derimod en undtagelse, for her har de forskellige grupperinger formået at bo i fredelig sameksistens.

Mellemøstforskeren Lars Erslev Andersen påtager sig at analysere USAs politik i Mellemøsten under George W. Bush, hvilket indebærer en beskrivelse af forløbet op til – og selve Irak-krigen. Selvom Erslev Andersen forholder sig upartisk til materialet, er det tydeligt, at han, som så mange andre, er overrasket over USAs mangel på indsigt i regionen og i Irak. De fleste ved, at man skal planlægge freden, inden man går i gang med krigen, men det ser ikke ud til at være gået op for de mægtige instanser i det amerikanske forsvar – i alt fald er faren for at tabe hele situationen på gulvet stadig overhængende, selvom krigen (officielt) er afsluttet.

Den sikkerhedspolitiske forsker Helle Malmvig ser på EU's modstridende sikkerhedspolitiske diskurser i området. I den samarbejdende diskurs ses Mellemøsten som en partner for EU – en partner som deler de samme sikkerhedsmæssige problemer og som er "en nær slægtning" af EU. Løsningen bliver derfor at øge samarbejdet mellem de to regioner, for det er, hvad begge parter i virkeligheden vil. Den anden liberale reformdiskurs ser derimod Mellemøsten som en trussel mod EU. De ustabile og udemokratiske regimer er ikke interesseret i det samme som EU, og målet bliver således at reformere disse regimer og derigennem mindske truslen mod EU. Disse to diskurser står over for hinanden, og EU's politik bliver derfor en zig-zag kurs mellem de to, og resultatet bliver en usammenhængende mellemøstpolitik, som måske gør mere skade end gavn. Og det mest deprimerende er, at det ikke ser ud til, at EU i den nærmeste fremtid formår at etablere en sammenhængende og stabil politik over for vores naboregion.

Målet med *Mellemøsthåndbogen* er at formidle et omfattende og krævende materiale til en bred målgruppe på en læsevenlig og lettilgængelig måde, og det lykkes fint for forfatterne. Håndbogen er omfattende og kan virke skræmmende med sine tætskrevne sider og sparsomme illustrationer, men det bør på ingen måde afholde den mellemøstinteresserede læser fra at gå i gang med læsningen – vælg et land og start derfra – man kan helt sikkert lære noget nyt.

Lene M. Pedersen er cand. mag. i Historie og Europastudier og er ansat ved Sekretariatet for Efter- og Videreuddannelse på Aarhus Universitet.